

BISSCHOPPENSYNODE
XV^{de} GEWONE ALGEMENE VERGADERING

**Jongeren, geloof en
het onderscheiden van roepingen**
VOORBEREIDEND DOCUMENT

Inleiding

In de voetsporen van de geliefde leerling

I JONGEREN VANDAAG

1. Een snel evoluerende wereld
2. De nieuwe generatie
 - Betrokkenheid en participatie*
 - Persoonlijke en institutionele referentiepunten*
 - Naar een (hyper)verbonden generatie*
3. Jongeren en keuzes

II GELOOF, ONDERSCHIEDING, ROEPING

1. Geloof en roeping
2. De gave van onderscheiding
 - Erkennen*
 - Interpreteren*
 - Kiezen*
3. Wegen van roeping en zending
4. Begeleiding

III PASTORALE PRAKTIJK

1. Op weg gaan met jongeren
 - 'Gaan naar'*
 - Zien*
 - Roepen*
2. Betrokkenen
 - Alle jongeren zonder uitzondering*
 - Een verantwoordelijke gemeenschap*
 - Referentiepersonen*
3. Plaatsen
 - Het dagelijks leven en sociaal engagement*
 - Specifieke pastorale milieus*
 - De digitale wereld*
4. Instrumenten
 - Pastorale taal*
 - Onderwijs en wegen voor evangelisatie*
 - Stilte, contemplatie, gebed*
5. Maria van Nazareth

VRAGENLIJST

1. Inventariseren van de gegevens
2. Beschrijven van de situatie
3. Uitwisselen van ervaringen

Inleiding

«Dit alles heb ik u gezegd om jullie deelgenoot te maken van mijn eigen vreugde, en zo jullie vreugde volkomen te maken» (Joh 15,11). Dit is Gods plan voor de vrouwen en mannen van alle tijden en dus ook voor de jonge mannen en vrouwen van het derde millennium, zonder uitzondering.

De vreugde van het Evangelie verkondigen, is de zending die de Heer aan zijn Kerk toevertrouwde. De synode over de nieuwe evangelisatie en de apostolische exhortatie *Evangelii gaudium* belichtten hoe men deze zending in de hedendaagse wereld kan ter harte nemen. De twee synodes over het gezin en de post-synodale apostolische exhortatie *Amoris laetitia* werden gewijd aan het begeleiden van gezinnen in het vinden van deze vreugde.

In het verlengde van dit traject en door een nieuw synodaal traject over het thema: «Jongeren, geloof en het onderscheiden van roepingen», wil de Kerk nagaan hoe ze jongeren kan begeleiden om de roeping tot de volheid van leven en liefde te erkennen en te aanvaarden. Zij wil jongeren ook vragen om zelf aan te geven welke de meest doeltreffende wegen zijn om vandaag de Blijde Boodschap te verkondigen. Door te luisteren naar jongeren kan de Kerk ook de stem van de Heer, die ook nu te horen is, op het spoor komen. Zoals vroeger Samuel (cf. 1 S 3,1-21) en Jeremia (cf. Jr 1,4-10), zijn er jongeren die de tekenen van onze tijd die de Geest aanwijst, kunnen erkennen. Door hun verwachtingen te beluisteren komen we nieuwe trends op het spoor en kan de Kerk ontdekken waartoe zij nu opgeroepen wordt.

Voor iedereen concretiseert zich de roeping tot liefde in het dagelijks leven doorheen een aaneenschakeling van keuzes betreffende levensstaat (huwelijk, priesterschap, Godgewijd leven, enz.), beroep, sociaal en politiek engagement, levensstijl, beheer van tijd en geld, enz. Om het even of ze vrij gekozen zijn of ondergaan worden, bewust of onbewust zijn, niemand ontsnapt aan het maken van keuzes. Het doel van het onderscheiden van roepingen is vinden hoe men ze in het licht van het geloof kan omvormen tot stappen naar de volheid van vreugde waartoe iedereen geroepen is.

De Kerk bezit «wat de kracht en de charme van jongeren uitmaakt: het vermogen om verheugd te zijn over wat begint, om zich zonder om te zien te geven, om zich te hernieuwen en voor nieuwe veroveringen te gaan» (*Boodschap van het Tweede Vaticaanse concilie aan de jongeren*, 8 december 1965). De rijkdom van haar geestelijke traditie biedt vele mogelijkheden om de gewetensvorming en de groei naar een authentieke vrijheid te begeleiden.

Daarom begint dit *Voorbereidend Document* met de bekendmaking van de consultatiefase van heel het volk van God. Dit document dat verstuurd werd naar de bisschoppensynodes en de raden van hoogwaardigheidsbekleders van de Oosters Katholieke Kerken, naar de bisschoppenconferenties, naar de organen van de Romeinse Curie en naar de Unie van de hogere oversten, sluit af met een vragenlijst. Het is ook voorzien dat alle jongeren via internet zullen geraadpleegd worden over hun verwachtingen en hun leven. De antwoorden op deze twee vragenlijsten zullen de basis vormen voor het opstellen van het *Werkdocument*, *Instrumentum laboris* genoemd, dat het referentiepunt zal zijn voor de debatten van de synodevaders.

Dit *Voorbereidend Document* biedt een reflectie aan in drie stappen. Het begint met een bondig overzicht van enkele universele sociale en culturele bewegingen waarin jongeren opgroeien en hun beslissingen nemen, om ze vervolgens te interpreteren in het licht van het geloof. Daarna behandelt het document de fundamentele stappen van het proces van onderscheiding. Dat is het belangrijkste instrument dat de Kerk jongeren kan aanreiken opdat ze in het licht van het geloof hun roeping zouden ontdekken. Tot slot behandelt het document de belangrijkste punten van een roepingenpastoraal voor jongeren. Het is geen einddocument, maar een leidraad die aanzet tot verder onderzoek waarvan de vruchten maar aan het einde van het synodaal proces voorhanden zullen zijn.

In de voetsporen van de geliefde leerling

Bij de start van het traject kan de evangelische icoon van de apostel Johannes als inspiratiebron dienen. Volgens de traditionele lezing van het vierde Evangelie is hij zowel een voorbeeld van een jongere die ervoor kiest om Jezus te volgen als ook «de leerling van wie Jezus hield» (Joh 13,23; 19,26; 21,7).

«[Johannes de Doper] richtte zijn blik op Jezus, die daar langskwam, en zei: «Daar is het Lam van God». De twee leerlingen gaven gehoor aan zijn woord en volgden Jezus. Jezus keerde zich om, zag dat ze Hem volgden en sprak hen aan: «Zoeken jullie iets?». Ze zeiden: «Rabbi (dat betekent meester), waar houdt U uw verblijf?». Hij antwoordde: «Kom mee en je zult zien». Ze gingen mee, en zagen waar Hij zijn verblijf hield. En ze verbleven die dag bij Hem. Het was ongeveer het tiende uur» (Joh 1,36-39).

Tijdens hun zoektocht om zin te geven aan hun leven, horen twee leerlingen van Johannes de Doper deze indringende vraag van Jezus: «Zoeken jullie iets?». Op hun antwoord «Rabbi (dat betekent meester), waar houdt U uw verblijf?», antwoordt Jezus met een uitnodiging: «Kom mee en je zult zien» (vv. 38-39). Jezus roept hen tegelijkertijd op om een innerlijke weg af te leggen en om zich met een open houding concreet op weg te begeven, zonder goed te weten waar hen dat zal brengen. Het zal een onvergetelijke ontmoeting worden, zodanig zelfs dat ze zich het exacte uur nog herinneren (v. 39).

Dankzij hun moed om mee te gaan en te zien, zullen de leerlingen de trouwe vriendschap van Christus ervaren en zullen ze dagelijks kunnen samenleven met Hem, kunnen ze zich laten bevragen en inspireren door zijn woorden en zich laten raken en ontroeren door zijn daden.

Vooraf zal Johannes zal geroepen worden om getuige van het lijden en de verrijzenis van zijn Meester te zijn. Tijdens het laatste avondmaal (cf. Joh 13,21-29), zal zijn intieme relatie met Hem ertoe brengen te rusten aan het hart van Jezus en ieder woord van Hem te vertrouwen. Door Simon Petrus te volgen naar het huis van de hogepriester, zal hij de nacht van beproeving en eenzaamheid doorstaan (cf. Joh 18,13-27). Aan de voet van het kruis zal hij het uithouden bij het diep verdriet van Maria aan wie Jezus hem toevertrouwt en zal hij de verantwoordelijkheid om voor haar te zorgen aanvaarden (cf. Joh 19,25-27). Op Paasmorgen zal hij met Petrus onstuimig en hoopvol naar het lege graf lopen (cf. Joh 20,1-10). Tot slot, tijdens de wonderbare visvangst bij het meer van Tiberias (cf. Joh 21,1-14) zal hij de Verrezenen herkennen en er in de gemeenschap over getuigen.

Johannes' voorbeeld kan ons helpen om de roepingservaring te verstaan als een voortschrijdend proces van innerlijke onderscheiding en geloofsgroei die uitmondt in de

ontdekking van de vreugde van de liefde en het volle leven in de zelfgave en de deelname aan de verkondiging van de Blijde Boodschap.

I JONGEREN VANDAAG

Dit hoofdstuk is geen volledige analyse van de samenleving noch van de jongerenwereld. Ze stelt enkele onderzoeksresultaten op sociaal vlak voor die bruikbaar kunnen zijn om het thema van het onderscheiden van roepingen mee te beginnen. «We willen de diepgang ervan weergeven en dit als concrete basis gebruiken voor het ethisch en spiritueel traject dat er op volgt» (*Laudato Si'*, 15).

Het kader, geschetst op wereldniveau, moet aangepast worden aan de specifieke omstandigheden van elke regio: ofschoon men de algemene tendensen toont blijven er belangrijke verschillen tussen de verschillende regio's bestaan. In velerlei opzichten is het juist te beweren dat er vele werelden zijn waarin jongeren leven, niet één wereld. Midden die grote verscheidenheid zijn er een aantal bijzonder opmerkelijke verschillen. Het eerste is het effect van demografische dynamieken die het onderscheid laat zien tussen landen met een hoog geboortecijfer waar jongeren een significant en groeiend deel vertegenwoordigen van de bevolking en de landen waar hun demografisch gewicht vermindert.

Een tweede verschil is historisch gegroeid. Het toont het onderscheid tussen landen en werelddelen met een oude christelijke traditie waarvan de cultuur tot het collectief geheugen van de mensheid behoort en landen en werelddelen waar de cultuur daarentegen bepaald is door andere religieuze tradities en waar het christendom een vaak recente minderheidspositie heeft. Tenslotte mogen we de genderdiversiteit niet vergeten. Enerzijds bepaalt het sekseverschil een andere benadering van de werkelijkheid, anderzijds ligt het aan de basis van overheersing, uitsluiting en discriminatie waar alle samenlevingen zich moeten van bevrijden.

In de volgende bladzijden gebruiken we de term “jongeren” voor personen tussen ongeveer 16 en 29 jaar, ook al zijn we er ons bewust van dat ook dit gegeven dient aangepast te worden aan de plaatselijke omstandigheden. In ieder geval is het goed voor ogen te houden dat met de term ‘jeugd’ niet alleen een categorie mensen bedoeld wordt, maar ook een levensfase die iedere generatie op een unieke en specifieke wijze interpreteert.

1. Een snel evoluerende wereld

De snelheid van veranderings- en omvormingsprocessen is het belangrijkste kenmerk van de huidige samenlevingen en culturen (cf. *Laudato Si'*, 18). Grote complexiteit en snelle verandering creëren een context van voorlopigheid en onzekerheid zoals nooit tevoren ervaren werd. Zonder a priori te oordelen of deze situatie eerder een probleem of een kans is, vereist ze toch een integrale benadering en het verwerven van de bekwaamheid om op lange termijn te plannen met aandacht voor duurzaamheid en de gevolgen van onze huidige keuzes voor de toekomst.

Groeiende onzekerheid veroorzaakt kwetsbare levensomstandigheden zoals het samengaan van sociale onrust en economische moeilijkheden en onzekerheidsgevoelens bij brede lagen van de bevolking. Op arbeidsvlak zijn er de fenomenen als werkloosheid, grotere flexibiliteit

en uitbuiting vooral van minderjarigen, of ook het geheel van politieke, economische, sociale en milieufactoren die de exponentiële vermeerdering van vluchtelingen en migranten verklaren. In vergelijking met enkele bevoorrechten die kunnen genieten van de geboden kansen van het economisch mondialiseringsproces, bevinden de meesten zich in kwetsbare en onzekere situaties die hun levenstraject en hun keuzes sterk beïnvloeden.

Over het algemeen wordt de huidige wereld gekenmerkt door een “wetenschappelijke” cultuur die overheerst wordt door een technologische bedrevenheid, maar waarin «er een toename is van eenzaamheid en droefgeestigheid, niet in het minst bij jongeren» (*Misericordia et misera*, 3). Zoals de encycliek *Laudato Si'* ons leert, ligt de verstrengeling van het technocratisch paradigma met het krampachtig zoeken naar winst op korte termijn aan de basis van deze wegwerpcultuur die miljoenen mensen, ook vele jongeren, uitsluit en leidt tot de willekeurige uitbuiting van de natuurlijke rijkdom en de beschadiging van het natuurlijk milieu waardoor de toekomst van de komende generaties bedreigd wordt (cf. 20-22).

Vervolgens mag men niet vergeten dat heel wat samenlevingen steeds meer multicultureel en multireligieus worden. In het bijzonder is de aanwezigheid van meerdere religieuze tradities tegelijkertijd een uitdaging en een kans. Deze situatie kan leiden tot een nog grotere verwarring en de verleiding van het relativisme of ze kan de mogelijkheden tot een vruchtbare dialoog en een wederzijdse verrijking doen toenemen. Gelovig beschouwd, lijkt dit op een teken van onze tijd dat ons doet groeien in de cultuur van het luisteren, het respect en de dialoog.

2. De nieuwe generatie

Jongeren vandaag leven in een wereld die verschilt van die van de generatie van hun ouders en opvoeders. Niet alleen het geheel van netwerken en mogelijkheden evolueren door economische en sociale veranderingen maar ook de wensen, noden, gevoeligheden, manieren om met anderen relaties aan te gaan evolueren. Bovendien is het vanuit een zeker standpunt juist dat jongeren door de mondialisering neigen tot een steeds grotere homogeniteit in alle delen van de wereld, maar het blijft ook een feit dat lokale situaties, specifieke culturele en institutionele contexten een weerslag hebben op het socialisatieproces en de identiteitsvorming.

De uitdaging van multiculturaliteit is op een bijzondere wijze aanwezig in de jongerenwereld; bijvoorbeeld met de typische kenmerken van «de tweede generaties». Het gaat hier over jongeren die opgroeien in een samenleving en cultuur die verschillen van die van hun ouders als gevolg van migratie of over kinderen van ‘gemengde koppels’ zijn op etnisch, cultureel en/of religieus vlak.

In vele delen van de wereld leven jongeren in bijzonder harde levensomstandigheden waarin het moeilijk is om echte levenskeuzes te maken omdat zij zelfs geen minimale mogelijkheid voor de uitoefening van vrijheid hebben. Denken we aan jongeren die leven in armoede en uitsluiting; aan hen die opgroeien zonder ouders of familie of aan hen die niet naar school kunnen gaan; aan kinderen en jongeren die in de vele voorsteden op straat leven; aan jongeren die werkloos zijn, vluchteling of migrant; aan zij die het slachtoffer zijn van uitbuiting, mensenhandel en slavernij; aan kinderen en jongeren die met geweld ingelijfd worden in criminele bendes of illegale milities; aan kindhuwelijken of aan meisjes die tegen hun wil gedwongen worden te huwen. Te veel kinderen moeten onmiddellijk overgaan van de kindertijd naar het volwassen zijn en moeten verantwoordelijkheden dragen die ze niet

gekozen hebben. Kleine meisjes, jonge meisjes en jonge vrouwen moeten vaak het hoofd bieden aan nog grotere moeilijkheden dan die van hun leeftijdsgenoten.

Op internationaal niveau uitgevoerde studies laten ons toe enkele typische kenmerken van de jongeren van onze tijd te verduidelijken.

Betrokkenheid en participatie

Jongeren beschouwen zichzelf niet als een benadeelde categorie of een sociale groep die beschermd moet worden. Ze zien zich dus ook niet als passieve ontvangers van pastorale programma's of politieke beslissingen. Velen willen actief deelnemen aan de actuele veranderingsprocessen. Zoals de mobilisatie- en veranderingsbewegingen van onderuit bevestigen, hebben jongeren, weliswaar samen met anderen, daarin vaak een leidinggevende rol. Enerzijds is er hun bereidheid tot deelname en medewerking aan concrete acties, waarbij hun persoonlijke inzet een kans kan zijn tot het vinden van hun identiteit. Anderzijds is er hun onverdraagzaamheid tegenover de milieus waar ze terecht of ten onrechte hun plaats niet vinden of waarvan ze geen stimuli ontvangen. Dit kan leiden tot alles opgeven en moeilijk kunnen verlangen, dromen of plannen maken zoals duidelijk wordt in het wijdverspreide fenomeen *NEET* (*not in education, employment or training*, jongeren dus die niet studeren, werken of een professionele vorming volgen).

De discrepantie tussen passieve en ontmoedigde jongeren en ondernemende en actieve jongeren is het resultaat van de gekregen concrete kansen binnen de sociale en familiale context waar ze opgroeien. Daarbovenop komen de zingeving-, relationele en waarde-ervaringen die ze zelfs voor het begin van de jeugdfase meemaakten. Het gebrek aan vertrouwen in zichzelf en in hun mogelijkheden kan zich niet alleen manifesteren in passiviteit maar ook in overdreven zorg voor hun imago en in een slaafs conformisme aan de mode van het moment.

Persoonlijke en institutionele referentiepunten

Verschillende onderzoeken tonen aan dat jongeren voelen dat ze nabije, geloofwaardige, consequente en eerlijke referentiepersonen nodig hebben. Ze zijn ook op zoek naar contexten waar ze hun relationele vaardigheden zowel met volwassenen als met leeftijdsgenoten kunnen uittesten en waar ze de verscheidenheid van affectieve interacties mogen verkennen. Jonge mensen zoeken referentiepersonen die empathisch meeleven en hen steunen, bemoedigen en helpen bij het verkennen van hun grenzen, zonder dat ze hun oordeel opdringen.

In dit verband blijft de rol van ouders en gezinnen cruciaal en soms zelfs problematisch. Oudere generaties zijn vaak geneigd het potentieel van jonge mensen te onderschatten, ze onderstrepen hun broosheid en begrijpen moeilijk de verlangens van de jongsten. Ouders en volwassen opvoeders herinneren zich ook hun eigen fouten en willen niet dat jongeren die maken. Maar vaak is het voor hen ook niet duidelijk hoe ze jongeren kunnen helpen toekomstgericht te leven. De twee meest verspreide reacties zijn niets meer zeggen of hun eigen keuzes opdringen. Afwezige of over-beschermende ouders maken hun kinderen minder weerbaar en zijn geneigd om risico's te onderschatten of om dwangmatig te reageren uit vrees om zich te vergissen.

Jongeren zoeken echter niet alleen volwassen referentiepersonen. Het verlangen om zich openlijk te confronteren met hun leeftijdsgenoten is groot. Hiervoor willen ze mogelijkheden

tot vrije interactie, gevoelsexpressie, informeel leren, uitproberen van rollen en talenten zonder spanning of angst.

Jongeren die van nature eerder op hun hoede zijn tegenover hen die niet behoren tot hun persoonlijk relationeel netwerk, koesteren vaak wantrouwen, onverschilligheid of weerstand tegenover instituties. Dit geldt niet alleen voor de politiek maar ook voor onderwijsinstellingen en voor de Kerk als institutie. Zij verlangen dat de Kerk dichter bij de mensen staat, dat ze meer aandacht heeft voor sociale problemen maar ze zijn er zich van bewust dat dit niet in de nabije toekomst zal gerealiseerd worden.

Dit alles vindt plaats in een context waar confessioneel lidmaatschap en religieuze praktijk bij steeds minder mensen aanwezig zijn. Jongeren zijn niet “tegen” maar leren leven “zonder” de God die aanwezig is in het Evangelie en “zonder” de Kerk. Ze vertrouwen zich niettemin toe aan alternatieve, weinig geïnstitutionaliseerde vormen van religiositeit en spiritualiteit of vluchten in sektes of religieuze experimenten met een sterk identiteitsprofiel. De kerkelijke aanwezigheid vermindert op veel plaatsen en het wordt moeilijker om ermee in contact te komen. Bovendien steunt de overheersende cultuur op bouwstenen die vaak strijdig zijn met evangelische waarden, ongeacht of die bouwstenen een implementatie van haar eigen traditie of van een individualistische en consumptiegerichte globalisering zijn.

Naar een (hyper)verbonden generatie

Typisch voor de jonge generatie is hun band met de moderne communicatiemedia, de zogezegd “virtuele wereld” maar die toch een grote impact heeft op de realiteit. Deze virtuele wereld biedt een waaier van mogelijkheden die de voorgaande generaties niet hadden, maar is niet zonder risico’s. We onderstrepen dat internet hun wereldbeeld, werkelijkheid en interpersoonlijke relaties structureert. Men moet hier rekening mee houden in het uitbouwen van een pastorale jongerencultuur.

3. Jongeren en keuzes

In de context van voorlopigheid en onzekerheid moet men steeds meer “nadenken” over hoe de weg naar volwassenheid en identiteitsvorming kan verlopen. Mensen moeten telkens weer hun levenstraject aanpassen en hun keuzes bijstellen. Bovendien is er de wijdverspreide opvatting, eigen aan de westerse cultuur, dat vrijheid de weg opent voor altijd weer nieuwe mogelijkheden. Men aanvaardt niet dat men om een persoonlijke levensweg uit te stippelen, afstand doet van andere toekomstmogelijkheden. «Vandaag kies ik dit, morgen zie ik het wel». Zowel op persoonlijk als op relationeel vlak stelt men in plaats van definitieve keuzes altijd nieuwe opties in het vooruitzicht.

In deze context zijn oude denkpatronen niet langer toepasbaar en is de levenservaring van vorige generaties rap achterhaald. Waardevolle mogelijkheden en verraderlijke risico’s verstrengelen zich tot een moeilijk te ontwarren kluwen. Er moeten nieuwe bruikbare culturele, sociale en geestelijke instrumenten komen opdat het beslissingsproces niet strandt en opdat men uit faalangst eerder de veranderingen ondergaat in plaats van ze te sturen. Paus Franciscus verwoordde het als volgt: «“Hoe kunnen we de grootsheid en de moed van een ingrijpende keuze, van vurige geestdrift weer opwekken om de opvoedkundige en emotionele uitdagingen aan te pakken?”. Ik zei het en herhaal het nog eens: risico is het sleutelwoord! Riskeer het. Iemand die geen risico’s neemt, gaat niet vooruit.“ En als ik mij vergis?”.

Gezegend zij de Heer! Je zal je nog meer vergissen als je niets doet» (*Toespraak tot de stad Nazareth*, 18 juni 2016).

In dit zoeken naar wegen om moed en vurige geestdrift op te wekken, mag men niet voorbijgaan aan het feit dat de persoon van Jezus en de Blijde Boodschap die Hij verkondigde vele jongeren blijft boeien.

Jongeren worden in hun keuzemogelijkheden belemmerd door de impact van hun precaire situatie: de moeilijkheid een job te vinden of het drastisch tekort aan werkgelegenheid, obstakels om financieel zelfstandig te worden, onmogelijkheid om stabiliteit op professioneel vlak te verwerven. Voor jonge vrouwen is het over het algemeen nog moeilijker om deze problemen te overwinnen.

De economische en sociale crisis van gezinnen, de wijze waarop jongeren bepaalde hedendaagse culturele kenmerken overnemen en de impact van de moderne technologieën vereisen een grotere bekwaamheid om de opvoedkundige uitdagingen in de breedste zin van het woord te beantwoorden. Benedictus XVI heeft deze opvoedkundige noodsituatie sterk belicht in zijn *Brief aan de stad en het bisdom Rome over de hoogdringendheid van het onderwijs* (21 januari 2008). Op mondiaal vlak moet men ook rekening houden met de verschillen tussen landen en de weerslag ervan op de geboden kansen aan jongeren om zich te integreren in verschillende verenigingen. Ook culturele en religieuze factoren kunnen uitsluiting bewerken zoals bijvoorbeeld genderongelijkheid of discriminatie van etnische en religieuze minderheden wat soms de meest ondernemende jongeren doet emigreren.

In deze situatie is het noodzakelijk om persoonlijke talenten alle kansen te geven door ze in dienst te stellen van een sterk project van gemeenschapsopbouw. Jongeren waarderen het als ze kansen krijgen om zich te engageren in concrete projecten. Dit laat hen toe hun mogelijkheden te toetsen aan resultaten, het experiment van een engagement af te toetsten aan de concrete leefwereld waarin ze leven. Zo krijgen ze een oefenterrein om essentiële competenties voor het leven of het werk, te verwerven en bij te sturen.

Sociale verandering toont een positieve ontwikkeling die de levenssituatie van de nieuwe generaties omkeert. In plaats van zich als verliezers te willen beschermen tegen de risico's inherent aan verandering, bewerken ze verandering en creëren ze nieuwe mogelijkheden. Het is veelzeggend als juist jongeren die vaak vanuit vooroordelen vastgepind worden op passiviteit en gebrek aan ervaring, alternatieven voorstellen en uitwerken die tonen hoe de wereld of de Kerk er zou kunnen uitzien. Als we willen dat er iets verandert in de wereld of de christelijke gemeenschap, moeten we ruimte geven aan mensen die iets nieuws ondernemen. Met andere woorden: om iets nieuws te ontwerpen volgens de principes van duurzaamheid is het nodig dat nieuwe generaties mogen experimenteren met een nieuw ontwikkelingsmodel. Dit lijkt bijzonder moeilijk in landen en instituties waar zij die de verantwoordelijke posities bekleden een zekere leeftijd hebben en de mogelijkheden voor verjonging afgeremd worden.

II

GELOOF, ONDERSCHIEDING, ROEPING

Met dit synodaal proces wil de Kerk haar wens herhalen om elke jongere zonder onderscheid te ontmoeten, te begeleiden en met zorg te omringen. Wij kunnen noch willen hen overlaten aan vormen van eenzaamheid en uitsluiting waarmee ze in de wereld in aanraking komen. Het is ons verlangen dat ze positief in het leven staan, niet verdwalen op wegen van geweld of dood, niet ontgoocheld opgesloten worden in vervreemding. Dit alles moet de oprechte bekommernis zijn van hen die opgewekt zijn tot leven en geloof en die weten welk een groot geschenk zij ontvangen hebben.

Het is op grond van dit geschenk dat we weten dat op aarde komen betekent de belofte van een goed leven ontvangen en beluisterd en beschermd worden. Dit zijn basiservaringen die iemand het vertrouwen schenken niet overgeleverd te zijn aan de zinloosheid en de duisternis van de dood. Tevens voedt het de hoop dat men zijn uniciteit zal kunnen beleven in het op weg gaan naar een leven in overvloed.

De wijsheid van de oosterse Kerk laat ons zien hoe dit vertrouwen gegrondvest is op de ervaring van “drie geboorten”: de natuurlijke geboorte als vrouw of als man in een wereld die leven kan herbergen en ondersteunen; de geboorte van het doopsel «waardoor men door de genade kind van God wordt»; tenslotte een derde geboorte waarin men overgaat «van een lichamenlijk naar een geestelijk leven» en waarbij men tot een volwassen beleving van de vrijheid komt (cf. *Toespraak van Philoxenus van Mabbug*, Syrische bisschop uit de vijfde eeuw, nr.9).

Anderen het geschenk doorgeven dat men zelf ontvangen heeft, betekent hen begeleiden en nabij zijn op hun levensweg als ze met hun zwakheden en de moeilijkheden van het leven geconfronteerd worden en hen vooral ondersteunen in hun vrijheidsbeleving die zich nog verder moet ontwikkelen. Daarom is de Kerk, te beginnen bij haar herders, geroepen tot een zelfonderzoek en tot de herontdekking van haar roeping om voor anderen zorg te dragen, zoals paus Franciscus het verwoordde bij het begin van zijn pontificaat: «Het zorg dragen en beschermen vraagt goedheid, vraagt tederheid metterdaad. In de Evangelies komt Jozef naar voren als een sterk en moedig man, een werker, maar in zijn hart is er een grote tederheid die niet de deugd is van de zwakke maar integendeel een teken is van een sterke geest en een bekwaamheid tot zorg, medelijden, echte openheid voor de andere, liefde» (*Homilie bij het begin van het Petrusambt*, 19 maart 2013).

Vanuit dit perspectief zullen we nu enkele bedenkingen verwoorden over de begeleiding van jongeren vertrekkend vanuit het geloof en het luisteren naar de traditie van de Kerk. Onze bedoeling is duidelijk jongeren steunen in de onderscheiding van hun roeping, in het maken van fundamentele levenskeuzes, vertrekkend van het bewustzijn dat sommige van deze keuzes onomkeerbaar zijn.

1. Geloof en roeping

Geloof is delen in Jezus' zienswijze (cf. *Lumen fidei*, 18). Geloof is de bron van het onderscheiden van roepingen want het geloof geeft onderscheiding zijn fundamentele inhouden, zijn specifieke ontwikkeling, zijn eigen stijl en pedagogie. Vreugdevol en bereidwillig deze genadegave aanvaarden betekent ze vruchtbaar maken doorheen concrete en samenhangende levenskeuzes.

«Niet jullie hebben Mij uitgekozen; nee, Ik heb jullie uitgekozen en Ik heb jullie de taak gegeven eropuit te gaan en vrucht te dragen, vruchten die blijvend zijn. Wat je de Vader ook

vraagt in mijn naam, Hij zal het je geven. Dit draag Ik jullie op: dat je elkaar liefhebt» (Joh 15,16-17). Indien de roeping tot de vreugde van de liefde het fundamentele appel is dat God legt in het hart van elke jongere opdat ieders leven vruchten zou dragen, is het geloof zowel een goddelijk geschenk als een antwoord op het zich geroepen en bemind voelen.

«Het geloof is geen toevluchtsoord voor wie niet durven leven, maar iets dat ons leven doet openbloeien. Het maakt ons bewust van een grootse roeping, de roeping tot de liefde. Het garandeert ons dat die liefde betrouwbaar is, het waard is zich eraan over te geven, omdat ze gebouwd is op Gods trouw, die sterker is dan onze zwakheid» (*Lumen fidei*, 53). Dit geloof «wordt een licht dat in staat is al onze relaties in de samenleving te verlichten», en draagt bij tot «het uitbouwen van een universele broederschap» tussen mannen en vrouwen van alle tijden (*ibid.*, 54).

In de Bijbel staan veel verhalen over jongeren die geroepen worden en antwoorden. In het licht van het geloof worden ze zich geleidelijk bewust van Gods hartstochtelijk liefdesplan voor ieder mens. Dat is de bedoeling van Gods handelen, sinds de schepping van de wereld als een plaats die “goed” is, in staat om het leven te herbergen en aangeboden als geschenk, als een netwerk van relaties dat te vertrouwen is.

Geloven betekent luisteren naar de Geest en met heel zijn verstand en al zijn krachten in dialoog treden met het Woord dat de weg, de waarheid en het leven is (cf. Joh 14,6), Hem “daadwerkelijk” leren vertrouwen in het concrete van elke dag. Net zoals de “geliefde leerling” vertrouwen op momenten waarop het kruis nabij is alsook op momenten waarop men de vreugde ervaart bij het zien van de tekenen van de verrijzenis. Voor deze uitdaging staat de christelijke gemeenschap en iedere gelovige.

De ruimte voor deze dialoog is het geweten. Zoals het tweede Vaticaans Concilie het onderwijst, «is het geweten de meest verborgen kern en het heiligdom van de mens, waarin hij alleen is met God, wiens stem binnen in hem weerklinkt» (*Gaudium et spes*, 16). Het geweten is dus een onschendbare ruimte waar de uitnodiging om een belofte te aanvaarden weerklinkt. De stem van de Geest onderscheiden van andere stemmen en beslissen hoe erop te antwoorden is een opgave voor ieder mens. Anderen kunnen daarin iemand begeleiden en bevestigen maar kunnen het nooit in zijn plaats doen.

Het leven en de geschiedenis leren ons dat de concrete vorm van vreugde waartoe God ons roept en waarnaar ons verlangen uitgaat niet gemakkelijk te herkennen is. In de huidige context van verandering en wijdverspreide onzekerheid wordt het nog moeilijker. Soms moet iemand ook afrekenen met ontgoocheling of een andere aantrekkingskracht die een struikelblok wordt op de weg naar het volle leven. Vele mensen maken dit mee. Zo bijvoorbeeld ook de jongeman wiens grote rijkdom hem belette in vrijheid Jezus’ roeping te aanvaarden. Daarom ging hij verdrietig weg in plaats van vervuld te zijn van vreugde (cf. Mc 10,17-22). Ook al moet de menselijke vrijheid steeds gezuiverd en vrijgemaakt worden, toch verliest ze nooit helemaal de fundamentele capaciteit om het goede te herkennen en te volbrengen: «De mens, die in staat is zeer laag te vallen, kan zich ook overtreffen. Hij kan opnieuw kiezen voor het goede en een nieuwe start nemen, ondanks alle mogelijke psychologische en maatschappelijke omstandigheden die hem worden opgelegd» (*Laudato Si’*, 205).

2. De gave van de onderscheiding

Beslissingen nemen en zijn handelingen bepalen in onzekere situaties, tegenover een innerlijk tegenstrijdige dynamiek: ziehier het kader van de onderscheiding. Binnen de kerkelijke traditie is het een klassieke term die vele toepassingsmogelijkheden heeft. Onderscheiding van de tekenen van de tijd wil de aanwezigheid en de werking van de Geest in de geschiedenis op het spoor te komen. Morele onderscheiding wil een onderscheid maken tussen goed en kwaad. Geestelijke onderscheiding wil de bekoring onderkennen om die te weerstaan en om de weg naar het leven in overvloed te handhaven. Deze verschillende invalshoeken zijn vanzelfsprekend met elkaar verweven en kunnen nooit helemaal van elkaar gescheiden worden.

Dit voor ogen houdend richten we nu onze aandacht op het onderscheiden van roepingen, meer bepaald op het proces waarbij iemand in dialoog met de Heer en luisterend naar de stem van de Geest, ertoe komt fundamentele keuzes te maken, met als vertrekpunt de keuze van zijn levensstaat. Als iedere man en vrouw zich bekommert over de vraag of hij de kansen tot zelfontplooiing niet verkwanselt, dan dringt deze vraag zich nog intenser en fundamenteler op bij de gelovige. Op welke manier zal hij de blijde boodschap van het Evangelie beleven en de roeping beantwoorden die de Heer tot allen richt die Hij ontmoet: als gehuwde, priester, Godgewijde? Waar kan men zijn talenten het meest ontwikkelen: in een professioneel leven, in vrijwilligerswerk, in dienst van de kleinsten, in een politiek engagement?

De Geest spreekt en handelt doorheen de gebeurtenissen van het leven van ieder mens. Maar gebeurtenissen op zich zijn stom en ambigu, voor velerlei uitleg vatbaar. Er is een weg van onderscheiding nodig om hun betekenis te achterhalen in functie van de te nemen beslissing. De drie werkwoorden die in *Evangelii gaudium*, 51 gebruikt worden om het onderscheidingsproces te beschrijven – erkennen, interpreteren en kiezen – kunnen ons helpen om een geschikt traject uit te stippelen voor individuen, groepen en gemeenschappen, wel wetend dat in de praktijk de grenzen tussen de verschillende fasen niet zo duidelijk zijn.

Erkennen

In de eerste plaats slaat erkenning op het effect dat gebeurtenissen in mijn leven, mensen die ik ontmoet, woorden die ik hoor of lees, hebben op mijn innerlijk leven: een verscheidenheid van «verlangens, gevoelens, emoties» (*Amoris laetitia*, 143) en hun zeer verschillende uitdrukkingsvormen: droefheid, verwardheid, vervulling, vrees, vreugde, vrede, gevoel van leegte, tederheid, woede, hoop, lauwheid, enz. Ik voel me aangetrokken of voortgeduwd in vele richtingen zonder dat het duidelijk wordt welke weg ik moet nemen. Het is een tijd van ups en downs, soms ook van een ware innerlijke strijd. Erkenning houdt in dat deze emotionele rijkdom aan het licht mag komen en dat we de passies die ons bewonen, benoemen zonder erover te oordelen. Erkenning vereist ook dat we nagaan welke “smaak” ze nalaten. Is er harmonie of disharmonie tussen wat ik ervaar en het diepere dat in mij leeft?

In deze fase is het Woord van God van groot belang. Het Woord overwegen, activeert de passies, zoals alle ervaringen met ons eigen innerlijk maar tegelijkertijd biedt het de mogelijkheid om ze te veruitwendigen door ze te projecteren op de gebeurtenissen die verteld worden. De erkenningsfase stelt de luistervaardigheid en de gevoelsbeleving centraal, zonder zich angstig te onttrekken aan de lastige inspanning van de stilte. Dit is een fundamentele fase in het persoonlijk ontwikkelingsproces, in het bijzonder voor jongeren die met een nog grotere intensiteit de kracht van hun verlangens ervaren en erdoor kunnen afgeschrikt worden waardoor ze de grote stappen waartoe ze aangetrokken worden, niet zetten.

Interpreteren

Erkennen wat men meemaakte, volstaat niet. Men moet het “interpreteren”, met andere woorden, verstaan waartoe de Geest iemand roept doorheen wat Hij opwekt in ieder mens. Dikwijls houden we ons vast aan het verhaal van een ervaring, benadrukkend dat “iets ons sterk getroffen heeft”. Het is veel moeilijker om de oorsprong en de betekenis van doorleefde verlangens en emoties te weten te komen en te evalueren of ze ons op een constructieve weg brengen of ons eerder doen terugplooiën op onszelf.

Deze interpretatiefase is heel delicaat en vereist geduld, waakzaamheid en zelfs een zeker leerproces. Men moet bekwaam zijn om rekening te houden met de gevolgen van sociale en psychologische conditionering. Daarvoor moet men ook beroep doen op intellectuele capaciteiten zonder verstrikt te geraken in abstracte theorieën over wat goed of mooi zou zijn om te doen. Zelfs in onderscheiding geldt dat «de werkelijkheid boven het idee gaat» (*Evangelii gaudium*, 231). Evenzo moet “interpreteren” zich confronteren met de realiteit en de reële mogelijkheden overwegen.

Om verlangens en innerlijke bewegingen te interpreteren is het noodzakelijk ze, in het licht van het Woord van God, eerlijk te confronteren met de morele eisen van het christelijk leven, met de bedoeling ze toe te passen in de concrete situatie waarin we leven. Deze inspanning brengt de betrokken persoon ertoe om zich niet tevreden te stellen met de legalistische logica van het noodzakelijke minimum maar daarentegen te zoeken naar een weg waarin zijn gaven en mogelijkheden het best tot hun recht komen. Daarom kan dit een aantrekkelijke en stimulerende boodschap zijn voor jongeren.

Dit interpretatiewerk gebeurt in een innerlijke dialoog met de Heer en activeert alle capaciteiten van iemand. Geholpen worden door iemand met ervaring in het luisteren naar de Geest, is hoe dan ook een waardevolle bijdrage van de Kerk. Het is niet verstandig er geen gebruik van te maken.

Kiezen

Eens verlangens en emoties erkend en geïnterpreteerd zijn, is de beslissingsdaad een uiting van authentieke menselijke vrijheid en persoonlijke verantwoordelijkheid, die natuurlijk altijd gesitueerd en dus begrensd is. De keuze onttrekt zich hierdoor aan de blinde kracht van driften, aan een bepaald hedendaags relativisme dat uiteindelijk het laatste criterium wordt en de persoon opsluit in toevalligheden. Tegelijkertijd bevrijdt ze iemand van het onderworpen zijn aan krachten buiten zichzelf, dus van een heteronome druk. Dit alles geeft het leven coherentie.

Gedurende een lange periode in de geschiedenis werden de fundamentele levensbeslissingen niet genomen door de betrokken personen zelf. Deze praktijk bestaat nog altijd in bepaalde delen van de wereld, zoals we zagen in hoofdstuk 1. Het bevorderen van vrije en verantwoordelijke keuzes, door ze volledig los te maken van bepaalde laakbare overgeleverde praktijken, blijft het doel van een ernstige roepingpastoraal. Onderscheiding is het belangrijkste instrument dat toelaat de onschendbare ruimte van het geweten te behoeden zonder onszelf ervoor in de plaats te willen stellen (cf. *Amoris laetitia*, 37).

Een beslissing moet door de feiten bevestigd worden om te zien of het een juiste beslissing is. Een keuze kan niet in het innerlijke opgesloten blijven want dan loopt ze het risico virtueel of

onrealistisch te blijven. Een echt gevaar dat door de huidige cultuur versterkt wordt. De keuze dient omgezet te worden in daden, vlees en bloed te krijgen, het begin te zijn van een heel traject. Zo aanvaardt men dat het risico zich confronteert met de werkelijkheid die de wensen en gevoelens heeft voortgebracht. Andere wensen en emoties zullen opkomen tijdens deze fase. Ze erkennen en interpreteren zal toelaten de juistheid van de genomen beslissing te bevestigen of zal een aanzet worden om ze te herzien. Daarom is het belangrijk om te “op weg te gaan” zelfs als de vrees om zich te vergissen verlamrend kan werken, zoals we reeds zagen.

3. Wegen van roeping en zending

Een roeping onderscheiden gebeurt niet op basis van een simpel feit, ook al kan men in ieder roepingsverhaal wel beslissende momenten en ontmoetingen aanwijzen. Zoals alle belangrijke zaken in het leven is het onderscheiden van een roeping een lang proces dat zich afspeelt in de tijd, waarin men moet blijven speuren naar de wegwijzers waarlangs de Heer de absoluut persoonlijke en unieke roeping, preciseert en specificeert. De Heer vroeg aan Abraham en Sarah om te vertrekken maar het is slechts in hun stap voor stap de weg gaan, met de misstappen erbij, dat het mysterieuze «*land dat Ik u zal aanwijzen*» (Gn 12,1), voorspeld vanaf het begin, zichtbaar wordt. Maria zelf wordt zich geleidelijk aan meer bewust van haar roeping doorheen de woorden die ze beluistert en de gebeurtenissen die zich voordoen, zelfs doorheen deze die ze niet begrijpt (cf. Lc 2,50-51).

Tijd is fundamenteel om de doeltreffendheid van een genomen beslissing te verifiëren. Zoals elke bladzijde van de Bijbel het leert, bestaat er geen roeping zonder zending die met weerzin en enthousiasme aanvaard wordt.

Het aanvaarden van de zending impliceert de bereidheid om zijn leven te riskeren en zijn kruis op te nemen, in de voetsporen van Jezus die vastberaden Jeruzalem als reisdoel koos (cf. Lc 9,51) om er zijn leven te offeren voor de mensheid. Het is pas als iemand ophoudt zijn eigen noden centraal te stellen dat er ruimte komt om Gods plan te aanvaarden: een gezinsleven, het priesterschap of het Godgewijde leven evenals het nauwgezet een beroep uitoefenen of het oprecht zoeken naar het gemeenschappelijk welzijn. Heel speciaal in die streken waar de cultuur van individualisme doordrongen is, moet men nagaan in welke mate keuzes ingegeven zijn door het zoeken naar een narcistische zelfontplooiing of in welke mate ze een beschikbaarheid in zich dragen om te leven volgens de logica van een onbaatzuchtige zelfgave. Daarom is het in contact komen met armoede, kwetsbaarheid en noden allerlei van groot belang in het onderscheidingsproces van een roeping. Wat de toekomstige herders betreft is het vooral wenselijk de bereidheid zich steeds meer te laten doordringen met de “geur van de schapen”, te onderzoeken en aan te moedigen.

4. Begeleiding

Aan de basis van het onderscheidingsproces liggen drie overtuigingen, sterk verweven met de ervaring van ieder mens, verstaan in het licht van het geloof en van de christelijke traditie. De eerste overtuiging is dat de Geest van God werkt in het hart van iedere man en vrouw doorheen gevoelens en verlangens, verbonden aan gedachten, beelden en voornemens. Door ze aandachtig te beluisteren kan de mens deze tekenen interpreteren. De tweede overtuiging is dat het menselijk hart door zijn zwakheid en zonde, gewoonlijk verdeeld is omdat het aangetrokken wordt door verschillende en soms zelfs tegenstrijdige projecten. De derde overtuiging is dat de levensweg hoe dan ook keuzes maken opdringt want men kan niet

eindeloos onbeslist blijven. Maar men moet zich instrumenten eigen maken om de roeping van de Heer tot de vreugde van de liefde te erkennen en kiezen om erop te antwoorden.

Eén van waardevolle instrumenten van de geestelijke traditie, is het belang van de persoonlijke begeleiding. Om iemand te begeleiden volstaat de theoretische studie over onderscheiding niet. Men moet zelf ervaren zijn in het interpreteren van de bewegingen van het hart om er de werking van de Geest in te erkennen, wiens stem tot ieder mens in het bijzonder kan spreken. Persoonlijke begeleiding vereist het voortdurend verfijnen van zijn gevoeligheid voor de stem van de Geest en leidt tot het ontdekken van een bron en rijkdom in persoonlijke levensomstandigheden.

Dit betekent dat men de persoonlijke relatie van iemand met de Heer bevordert en helpt om wat hem nog hindert uit de weg te ruimen. Hierin ligt het verschil tussen geestelijke begeleiding en psychologische hulp die wanneer ze open staat voor het transcendente, ook dikwijls heel fundamenteel is. Een psycholoog ondersteunt iemand in moeilijkheden en helpt hem om zich bewust te worden van zijn beperkingen en mogelijkheden. De geestelijke begeleider verwijst iemand naar de Heer en bereidt het terrein voor om Hem te ontmoeten (cf. Joh 3,29-30).

Bepaalde passages uit het Evangelie over Jezus' ontmoeting met de mensen van zijn tijd belichten bepaalde aspecten van het ideale profiel van iemand die jongeren begeleidt in het onderscheiden van hun roeping: een liefhebbende blik (de roeping van de eerste leerlingen, cf. Joh 1,35-51); een gezaghebbend woord (het onderricht in de synagoge van Kafarnaüm, cf. Lc 4,32); de bekwaamheid om "naaste te zijn" (de parabel van de barmhartige Samaritaan, cf. Lc 10,25-37); de keuze om "de weg mee te gaan" (de leerlingen van Emmaeus, cf. Lc 24,13-35); een authentiek getuigenis, zonder vrees om in te gaan tegen de wijdverspreide vooroordelen (de voetwassing tijdens het laatste avondmaal, cf. Joh 13,1-20).

In dit begeleidingswerk van jonge generaties aanvaardt de Kerk de roeping om de vreugde van jongeren te bevorderen in plaats van zich heer en meester te maken van hun geloof (cf. 2 Kor 1,24). Deze dienstverlening steunt uiteindelijk op gebed en op de vraag om de gave van de Geest die allen en iedereen leidt en verlicht.

III PASTORALE PRAKTIJK

Hoe kan de Kerk jongeren begeleiden om hun roeping tot de vreugde van het Evangelie te aanvaarden, vooral in deze tijden van voorlopigheid, bestaansonzekerheid, onveiligheid?

De bedoeling van dit hoofdstuk is verduidelijken hoe men de uitdaging van pastorale zorg en het onderscheiden van roepingen oprecht kan beantwoorden door rekening te houden met de betrokkenen, de context en de beschikbare instrumenten. In die zin overlappen jongerenpastoraal en roepingenpastoraal elkaar, ook al zijn er verschillen. Het volgend overzicht wil het onderwerp niet volledig uitdiepen, maar wil aanwijzingen geven die dan op basis van de ervaringen van iedere lokale Kerk kunnen aangevuld worden.

1. Op weg gaan met jongeren

Jongeren begeleiden vereist dat men zijn vooropgestelde schema's verlaat en hen ontmoet daar waar ze zijn, dat men zich aanpast aan hun tijd en levensritme en hen ernstig neemt. Dit

is aangewezen als zij moeizaam zin geven aan de realiteit waarin ze leven, als ze proberen de ontvangen boodschap in woorden en daden om te zetten, als ze zich dagelijks inzetten om hun levensgeschiedenis op te bouwen en als ze min of meer bewust zoeken naar de betekenis van hun leven.

Iedere zondag houden christenen de herinnering aan de gekruisigde en verrezen Heer levend, in hun ontmoeting met Hem in de eucharistieviering. Vele kinderen zijn gedoopt in het geloof van de Kerk en vervolgen hun weg van christelijke initiatie. Toch is dit nog geen volwassen keuze voor een gelovig leven. Om daartoe te komen moet men een weg afleggen die soms langs onvoorziene paden voert, ver verwijderd van de vertrouwde plaatsen van de kerkelijke gemeenschappen. In dit verband zei paus Franciscus: «roepingenpastoraal betekent Jezus' levensstijl aanleren. Hij ontmoette mensen in hun dagelijks leven, Hij had tijd, Hij richtte zijn barmhartige blik op zijn broeders en Hij liet hen God de Vader ontmoeten» (*Toespraak tot de deelnemers aan het congres rond roepingenpastoraal*, 21 oktober 2016). Door met jongeren op weg te gaan, bouwt men de hele christelijke gemeenschap op.

Juist omdat de voorgestelde boodschap de vrijheid van jongeren aanspreekt, moet iedere gemeenschap creatief zoeken hoe ze zich op een originele manier tot jongeren kan richten en hen kan steunen in hun persoonlijke groei. In vele gevallen is het ook nodig om te leren het nieuwe echt een plaats te geven, zonder het te verstikken in een verwoede poging om het te doen passen in vooraf omschreven kaders. We kunnen geen roepingen in overvloed oogsten als we ons opsluiten in het «comfortabele pastorale criterium van het “wij hebben het altijd zo gedaan”», zonder «moedig en creatief deze taak op te nemen en opnieuw na te denken over de doelstellingen, de structuren, de stijl en de evangelisatiemethoden van de eigen gemeenschappen» (*Evangelii gaudium*, 33). Drie werkwoorden die in de Evangelies beschrijven hoe Jezus de mensen van zijn tijd ontmoette, helpen ons om deze pastorale stijl te structureren: ‘gaan naar’, zien en roepen.

‘Gaan naar’

In die zin betekent roepingenpastoraal de uitnodiging van paus Franciscus aanvaarden om weg te trekken, in de eerste plaats uit de starheid die de verkondiging van de vreugde van het Evangelie minder geloofwaardig maakt. Ook dient men het kader dat mensen in vakjes steekt achter zich te laten samen met een wijze van Kerk zijn die soms ouderwets overkomt. Wegtrekken is ook een teken van innerlijke vrijheid tegenover onze gewone manier van doen om jongeren de kans te geven het heft in eigen handen te nemen. Zij zullen de christelijke gemeenschap des te aantrekkelijker vinden als ze ervaren dat de gemeenschap hun concrete en unieke bijdrage aanvaardt.

Zien

Gaan naar de wereld van de jongeren vereist dat men tijd met hen wil doorbrengen, dat men naar hun levensverhaal wil luisteren en dat men hun vreugde, hoop, droefheid en angst wil delen. Dit is de weg die de inculturatie van het Evangelie en het evangeliseren van elke cultuur, ook die van de jongeren, mogelijk maakt. Als de Evangelies vertellen over Jezus' ontmoetingen met de mannen en vrouwen van zijn tijd, belichten ze zijn mogelijkheid om bij hen stil te staan en de aantrekking die ze voelen als hun blikken elkaar kruisen. Het is de blik van een waarachtige herder, die bekwaam is de diepte van het hart te doorgronden zonder evenwel opdringerig of bedreigend te zijn. Het is de oprechte blik van de onderscheiding die

geen bezit wil nemen van het geweten van de ander noch vooraf het traject van Gods genade wil uitstippelen op basis van zijn eigen schema's.

Roepen

In de Evangelieverhalen gaat de liefdesblik van Jezus over in een woord dat oproept om het nieuwe te aanvaarden, te verkennen en op te bouwen. Roepen betekent in de eerste plaats een verlangen opwekken, mensen losmaken uit wat hen gevangen houdt of uit het comfort waarin ze zich genesteld hebben. Roepen betekent vragen stellen waarop geen pasklare antwoorden zijn. Dat spreekt mensen aan en zet hen op weg om de vreugde van het Evangelie te ontmoeten, niet het voorschrijven van normen die ze moeten naleven.

2. Betrokkenen

Alle jongeren zonder uitzondering

Voor de pastoraal zijn jongeren volwaardige personen en geen passieve massa. Vaak bekijkt de samenleving hen als nutteloos en onbekwaam. De Kerk kan deze houding niet overnemen omdat alle jongeren zonder uitzondering, het recht hebben begeleid te worden op hun levensweg.

Vandaar dat iedere gemeenschap veel aandacht moet besteden aan jongeren, in het bijzonder aan hen die arm, gemarginaliseerd en uitgesloten worden, om hen te helpen hun lot in handen te nemen. Jongeren nabij zijn die leven in grote armoede en ellende, geweld en oorlog, ziekte, handicap en lijden is een bijzondere gave van de Geest, die de levensnabije Kerk doet schitteren. De Kerk kan ook veel leren van jongeren. Vele jonge heiligen geven een schitterend getuigenis en blijven een inspiratiebron voor iedereen.

Een verantwoordelijke gemeenschap

Heel de christelijke gemeenschap is verantwoordelijk voor de opvoeding van de nieuwe generatie. Veel christenen zijn erin geëngageerd, zeker ook binnen een kerkelijke context. De inspanningen van hen die iedere dag getuigen van het goede leven van het Evangelie en van de vreugde die eruit voortvloeit, verdienen onze oprechte waardering. Ook moet de Kerk er meer op bedacht zijn om jongeren te laten deelnemen aan parochiale en diocesane organisaties, te beginnen bij de pastorale raden, door hen uit te nodigen tot een creatieve bijdrage en door hun ideeën te aanvaarden zelfs als ze provocerend overkomen.

Overal ter wereld zijn er parochies, religieuze congregaties, verenigingen, bewegingen en kerkelijke instellingen die sterke projecten uitwerken voor jongeren rond thema's als groeien naar volwassenheid en komen tot een waarachtige onderscheiding. Toch is er op dit vlak nog veel improvisatie en onkunde. We kunnen dit aanpakken door het nadenken, concretiseren, coördineren en realiseren van een jongerenpastoraal op een correcte, coherente en efficiënte wijze ter harte te nemen. Een specifieke en permanente opleiding van de vormingsverantwoordelijken is daarom noodzakelijk.

Referentiepersonen

De rol van geloofwaardige volwassenen met wie men een positieve band heeft, is fundamenteel tijdens de groei naar volwassenheid en het onderscheiden van zijn roeping. Wij

hebben nood aan gezaghebbende gelovigen met een duidelijke identiteit, een sterke kerkbetrokkenheid, een echte geestelijke kwaliteit, een intense opvoedkundige passie en een grote bekwaamheid om te onderscheiden. Want het risico bestaat dat onvoorbereide en onvolwassen begeleiders possessief en manipulatief handelen en daardoor negatieve afhankelijkheden, grote schade en serieuze tegengetuigenissen veroorzaken die zelfs tot misbruik kunnen leiden.

Men moet mensen vormen, ondersteunen en zelfs veel pedagogische competenties laten verwerven opdat ze geloofwaardig zouden zijn. Dit geldt zeker voor hen die aangesteld zijn als begeleiders voor het onderscheiden van roepingen tot het priesterschap of het Godgewijde leven.

Ouders en familie: de christelijke gemeenschap moet de opvoedkundige rol van ouders en andere familieleden naar waarde schatten. Want het zijn in de eerste plaats de ouders die dagelijks in hun gezin Gods liefde voor elke mens zichtbaar maken in hun liefde voor hun kinderen. In dit opzicht zijn de richtlijnen die paus Franciscus gaf in een apart hoofdstuk van *Amoris laetitia* (cf. 259-290) heel waardevol.

Herders: ontmoetingen met priesters die zich oprecht inzetten voor jongeren door hun tijd en mogelijkheden met hen te delen en het edelmoedig getuigenis van vele mannelijke en vrouwelijke religieuzen, bepalen grondig het groeiproces van de nieuwe generatie. Paus Franciscus zei hierover het volgende: «Ik vraag dit vooral aan de herders van de Kerk, de bisschoppen en priesters: jullie zijn heel in het bijzonder verantwoordelijk voor christelijke en priesterlijke roepingen. Deze taak kan niet herleid worden tot een bureaucratische verplichting. Een ontmoeting heeft ook jullie leven veranderd, als een priester - de pastoor, biechtvader of geestelijk leider - jullie de schoonheid van Gods liefde liet ervaren. Dit geldt dus ook voor jullie: door naar jongeren toe te gaan en naar hen te luisteren — dat vraagt geduld! —, kunnen jullie hen helpen de bewegingen van hun hart te erkennen en hen de weg wijzen» (, 21 oktober 2016).

Leerkrachten en andere opvoeders: veel katholieke leerkrachten getuigen in universiteiten en scholen van allerlei aard. Velen beoefenen hun job met deskundigheid en passie. Gelovige politici zoeken om gist te zijn voor een meer rechtvaardige samenleving. Vrijwilligers zetten zich in voor het algemeen welzijn en de zorg voor de schepping. Enthousiast en edelmoedig engageren velen zich in de vrijetijdsanimatie en de sport. Allen getuigen van het aanvaarden en trouw beleven van hun menselijke en christelijke roeping. Daardoor kunnen ze bij hen die ze ontmoeten een gelijkaardig verlangen opwekken. Het grootmoedig beantwoorden van zijn eigen roeping is tenslotte de eerste vorm van roepingenpastoraal.

3. Plaatsen

Het dagelijks leven en sociaal engagement

Volwassen worden betekent zelfstandig zorgen voor de zowel fundamentele als alledaagse aspecten van het leven: beheer van tijd en geld, levenswijze en consumptie, studies en vrije tijd, kleding en voeding, gevoelsleven en seksualiteit. Voor jonge mensen is dit leerproces onvermijdelijk een strijd maar ook een kans om hun leven te ordenen en prioriteiten te bepalen. Het keuzeproces is ook een onderscheidingsproces dat sterk de richting van de belangrijkste beslissingen meebepaalt. Hoe authentieker het geloof, hoe meer het geloof het dagelijks leven bevraagt en zich erdoor laat bevragen. In het bijzonder kunnen de vaak

moeilijke of problematische ervaringen in het arbeidsleven of in het ontbreken van werk, kansen worden om zijn roeping te vinden of te verdiepen.

De armen schreeuwen en met hen schreeuwt de aarde. De inspanning om beide te beluisteren kan een echte kans zijn om de Heer en de Kerk te ontmoeten en om zijn eigen roeping te ontdekken. Paus Franciscus leert dat gezamenlijke acties die zorg dragen voor ons gemeenschappelijk huis en de levenskwaliteit van de armen «wanneer zij een liefde tot uitdrukking brengen die zich geeft, kunnen veranderen in intense spirituele ervaringen» (*Laudato Si'*, 232). Ze zijn dus ook een gelegenheid zijn om zijn levensweg en roeping te onderscheiden.

Specifieke pastorale milieus

De Kerk biedt aan jongeren specifieke plaatsen voor ontmoeting, culturele vorming, onderwijs en evangelisatie, viering en dienstverlening door eerst en vooral iedereen en allen te verwelkomen. De uitdaging voor deze plaatsen en voor hen die ze animeren is steeds verder een geïntegreerd netwerk met boodschappen voor jongeren uit te bouwen, aangepast aan de werkwijze 'gaan naar', zien en roepen.

- Op wereldniveau zijn de wereldjongerendagen iets bijzonders. Steeds meer bisschoppenconferenties en bisdommen voelen zich ook verantwoordelijk om specifieke activiteiten en initiatieven voor jongeren aan te bieden.

- Parochies schenken ruimte, activiteiten, tijd en trajecten aan de jonge generatie. Het sacramenteel leven biedt fundamentele gelegenheden om steeds meer de gave van God in hun leven en de uitnodiging om actief deel te nemen aan de kerkelijke zending te aanvaarden. Jongerencentra en jeugdbewegingen zijn een andere vorm van kerkelijke aanwezigheid bij jongeren.

- Universiteiten en katholieke scholen zijn met hun waardevol cultureel en educatief aanbod, een andere verwijzing naar de kerkelijke aanwezigheid bij jongeren.

- Sociale activiteiten en vrijwilligerswerk bieden gelegenheden om zich edelmoedig te engageren. De ontmoeting met mensen die in armoede en uitsluiting leven, kan een gunstige gelegenheid zijn voor geestelijke groei en het onderscheiden van zijn roeping. In dit perspectief zijn de armen ook onze meesters, zelfs meer, ze zijn verkondigers van het goede nieuws dat men in kwetsbaarheid Gods nabijheid kan ervaren.

- Kerkelijke verenigingen en bewegingen maar ook veel bezinningscentra bieden jongeren waarachtige wegen van onderscheiding. Missionaire ervaringen worden kansen van edelmoedige dienstbaarheid en vruchtbare uitwisseling. Het herontdekken van bedevaarten als uitdrukkingwijze van het onderweg zijn is waardevol en veelbelovend. In vele omstandigheden ondersteunt en voedt de volksdevotie het geloof van jongeren.

- Seminaries en vormingshuizen zijn heel waardevol omdat zij doorheen een intens gemeenschapsleven jongeren toelaten om Gods roeping te beantwoorden. Deze ervaring zal hen op hun beurt leren anderen te begeleiden.

De digitale wereld

Omwille van de reeds aangehaalde redenen verdienen de *moderne media* onze bijzondere aandacht. Vooral voor de jonge generaties zijn ze een belangrijk deel van hun leven. Ze bieden veel nieuwe mogelijkheden zoals toegang tot informatie en de mogelijkheid om banden te smeden op afstand. Maar ze houden ook risico's in zoals bijvoorbeeld cyber-pesting, kansspelen, pornografie, de valkuilen van *chat rooms*, ideologische manipulatie, enz. Ook al bestaan er vele verschillen tussen de regio's, toch moet de christelijke gemeenschap nog een plaatsje veroveren op deze nieuwe aeropaaig waar jongeren haar zeker iets te leren hebben.

4. Instrumenten

Pastorale taal

We stellen vast dat er soms nog een moeilijk te overbruggen kloof bestaat tussen de kerkelijke taal en die van jongeren, ook al zijn er reeds vruchtbare ontmoetingen tussen de gevoeligheden van jongeren en de voorstellen van de Kerk op vlak van Bijbel, liturgie, kunst, catechese en media. Wij dromen van een Kerk die ruimte geeft aan de wereld van jongeren en zijn verschillende uitdrukkingsvormen en die hun creativiteit en talenten waardeert en naar waarde schat.

In het bijzonder zijn er in de sportbeoefening veel opvoedkundige kansen aanwezig zijn. Muziek en andere creatieve kunstvormen zijn een bevoorrechte taal voor jongeren om hun persoonlijkheid mee uit te drukken.

Onderwijs en wegen voor evangelisatie

Pastorale activiteiten met jongeren die procesmatig werken in plaats van binnen strakke kaders, tonen hoe belangrijk het is om zich in te zetten voor de menselijke ontwikkeling van iedereen en daarvoor de gepaste pedagogische hulpmiddelen en vorming te hebben. Er is een vruchtbaar genetisch verband tussen evangelisatie en onderwijs die in de huidige context rekening moet houden met de geleidelijke groei naar vrijheid.

In vergelijking met vroeger moet de Kerk vertrouwd raken met het feit dat de geloofswegen minder gelijklopend zijn en dat men daarom meer aandacht moet hebben voor het uniek zijn van ieder persoon. Naast hen die de traditionele wegen van christelijke initiatie volgen, zijn er velen die de Heer en de geloofsgemeenschap ontmoeten langs andere wegen en op latere leeftijd, bijvoorbeeld vanuit een engagement voor gerechtigheid of langs contacten buiten de Kerk met iemand die een geloofwaardige getuige is. De geloofsgemeenschappen worden uitgedaagd om iedereen te verwelkomen, naar het voorbeeld van Jezus die gesprekken aanging met joden en Samaritanen, met heidenen van de Griekse cultuur als met de Romeinse bezetters, die de diepe verlangens van elk van hen erkende.

Stilte, meditatie, gebed

Tot slot en in het bijzonder: er is geen onderscheiding mogelijk zonder het cultiveren van een vertrouwdheid met de Heer en de dialoog met zijn Woord. In het bijzonder is *Lectio Divina* een waardevolle methode, die de kerkelijke traditie ons aanreikt.

In een steeds luidruchtiger samenleving, met zoveel prikkels, moet de roepingenpastoraal jongeren kansen geven om stilte en meditatie te smaken. Ze moet hen ook leren hun ervaringen te verstaan en naar hun geweten te luisteren.

5. Maria van Nazareth

We vertrouwen aan Maria dit kerkelijke traject toe over hoe men jongeren kan begeleiden om de roeping tot de vreugde van de liefde en tot het leven in overvloed te aanvaarden. Maria, de jonge vrouw van Nazareth die in iedere levensfase het Woord aanvaard, bewaard en overwogen heeft in haar hart (cf. Lc 2,19), doorliep als eerste deze weg.

Iedere jongere kan in het leven van Maria de luisterbereidheid, de geloofsmoed, het onderscheidingsproces en de dienstbaarheid (cf. Lc 1,39-45) op het spoor komen. In “haar kleinheid” ervaart de maagd, beloofd als bruid aan Jozef, haar zwakheid en haar moeilijkheid om de mysterieuze wil van God te verstaan (cf. Lc 1,34). Zij wordt bovendien geroepen om zichzelf en haar eigen plannen los te laten door te leren zich toe te vertrouwen en te vertrouwen.

Indachtig welke «wonderen » de Almachtige voor haar deed (cf. Lc 1,49), voelt de Maagd zich niet alleen, maar ten volle bemind en gesteund door het *vrees niet* van de engel (cf. Lc 1,30). Bewust dat God bij haar is, opent Maria wijd haar hart met haar *Hier ben ik* en begint ze op die manier de weg van het Evangelie (cf. Lc 1,38). Als vrouw van de voorspraak (cf. Joh 2,3), aan de voet van het kruis van haar Zoon, verenigd met de «geliefde leerling», aanvaardt ze opnieuw de roeping om vruchtbaar te zijn en leven te verwekken in de geschiedenis van de mensen. In haar ogen, kan iedere jongere de schoonheid van de onderscheiding ontdekken, in zijn hart en kan hij de tederheid van de intimiteit en de moed van het getuigenis en de zending ervaren.

VRAGENLIJST

De bedoeling van deze vragenlijst is de bevoegde organisaties helpen om hun opvatting over de jongerenwereld te verwoorden en om hun ervaring in de begeleiding van het ontdekken van roeping te beschrijven. Hierdoor wensen we nuttige informatie te verzamelen voor het opstellen van een werkdocument of *Instrumentum laboris*.

Om rekening te houden met de wereldwijde diversiteit werden na vraag nr. 15 drie specifieke vragen voor iedere geografische zone toegevoegd. De bevoegde organisaties worden uitgenodigd die te beantwoorden.

Om dit werk gemakkelijker en uitvoerbaar te maken, vragen we aan de betreffende organisaties om hun antwoorden te beperken tot één bladzijde voor de statistische gegevens, zeven tot acht bladzijden voor de beschrijving van de situatie en één bladzijde voor elk van de drie ervaringen die men wil delen. Indien het noodzakelijk of wenselijk is, kan men dit samenvattend dossier onderbouwen of vervolledigen door andere teksten toe te voegen.

1. Inventariseren van de gegevens

Gelieve, indien mogelijk de bronnen en de referentie jaren te vermelden. Andere belangrijke en beschikbare gegevens om de situatie van de verschillende landen beter te begrijpen, kunt u als bijlage toevoegen.

- Aantal inwoners in Vlaanderen(België) en geboortecijfers.
- Aantal en percentage jongeren (16-29 jaar) in het land/in de landen.
- Aantal en percentage katholieken in het land/in de landen.
- Gemiddelde leeftijd (in de laatste vijf jaren) bij de kerkelijke huwelijksluiting (maak onderscheid tussen mannen en vrouwen), bij aanvang van het seminarie en bij intrede in het Godgewijd leven (maak onderscheid tussen mannen en vrouwen).
- In de leeftijdsgroep 16-29 jarigen: het percentage studenten, werkenden (indien mogelijk diversifiëren per sector), werkzoekenden en *NEET* (*not in education, employment or training* dus jongeren die niet studeren, werken of een professionele vorming volgen).

2. Beschrijven van de situatie

<i>a) Jongeren, Kerk en samenleving</i>

Deze vragen slaan zowel op jongeren die thuis zijn in een kerkelijke omgeving als diegenen die er ver vanaf staan of ervan vervreemd zijn.

1. Hoe luisteren jullie naar de leefwereld van jongeren?
2. Wat zijn vandaag de grootste uitdagingen en de belangrijkste kansen voor de jongeren in uw land/landen?
3. Welke soorten groepen en verzamelplaatsen van jongeren, institutionele of niet, zijn succesvoller *in* het kerkelijk milieu? En waarom?

4. Welke soorten groepen en verzamelplaatsen van jongeren, institutionele of niet, zijn succesvoller *buiten* het kerkelijk milieu? En waarom?
5. Wat vragen jongeren van uw land(en) concreet aan de Kerk van vandaag?
6. Wat zijn in uw land(en) de mogelijkheden voor jongeren om deel te nemen aan het leven van de kerkgemeenschap?
7. Hoe en waar bereikt u jongeren die niet in een kerkelijke omgeving komen?

b) Roepingenpastoraal voor jongeren

8. Hoe betreft men gezinnen en gemeenschappen in het onderscheiden van de roepingen van jongeren?
9. Hoe dragen scholen en universiteiten of andere vormingsinstellingen (burgerlijk of kerkelijk) bij tot de vorming tot de onderscheiding van roepingen?
10. Hoe houdt u rekening met de culturele veranderingen die de ontwikkeling van de digitale wereld met zich meebrengt?
11. Hoe slagen de Wereldjongerendagen of andere nationale of internationale gebeurtenissen erin om in de gewone pastorale praktijk ingang te vinden?
12. Hoe werkt uw bisdom belevingsmomenten en trajecten uit voor de roepingenpastoraal van jongeren?

c) Begeleiders

13. Hoeveel tijd en welke plaats geven pastores en andere opvoeders aan de persoonlijke geestelijke begeleiding?
14. Welke initiatieven en vormingstrajecten worden voorzien voor de roepingenbegeleiders?
15. Welke persoonlijke begeleiding bieden de seminaries aan?

d) Specifieke vragen per geografische zone

EUROPA

- a. Hoe helpt u jongeren om steunend op de rijkdom van het christelijk gedachtegoed van Europa, met vertrouwen en hoop naar de toekomst te kijken?
- b. Jongeren voelen zich dikwijls opzijgeschoven en uitgesloten door het politiek, economisch en sociaal systeem waarin ze leven. Hoe beluistert u dit potentieel van protest zodat het kan omgevormd worden in aanbod en medewerking?
- c. Op welke niveaus functioneert de wisselwerking tussen generaties? En hoe kan ze vernieuwd worden als ze niet functioneert?

3. Ervaringen uitwisselen

1. Vermeld de belangrijkste vormen van pastorale activiteit in verband met de begeleiding en onderscheiding van roepingen in uw context.
2. Kies de **drie praktijkervaringen** die u het meest interessant en geschikt vindt om ze te delen met de universele Kerk en geef ze weer volgens het onderstaande schema (maximum één bladzijde voor elke ervaring).
 - a) *Beschrijving*: Omschrijf de praktijkervaring in enkele regels. Wie zijn de betrokken personen? Hoe verloopt de activiteit? Waar? Enz.
 - b) *Analyse*: Evalueer verhalenderwijze de ervaring om beter haar belangrijke elementen te verstaan: Wat zijn de doelstellingen? Wat zijn de theoretische vooronderstellingen? Wat zijn de interessantste intuïties? Hoe hebben ze zich ontwikkeld? Enz.
 - c) *Evaluatie*: Wat zijn de bereikte en niet-bereikte doelstellingen? Wat zijn de sterke en zwakke punten? Wat is de weerslag op sociaal, cultureel en kerkelijk vlak? Waarom en waarin is deze ervaring belangrijk/vormend? Enz.